

עיון קצר בשמות שנתן אוטו אלנבוגן לציוריו מאפשר זיהוי מידי של המקור ממנו שאב את ההשראה למוצגים בתערוכה הנוכחית. שמות כ"גלגמש", "פולחן", "אלילות" ודומיהם, מעידים על נסיונו של הצייר לדלות מוטיבים שונים מהפולחנים והאמנות הארכאית של המזרח הקדום. מתקבל על הדעת שיש בכך משום ניסיון לחפש שורשים וסגנון שיהיה מעוגן עמוק יותר בנוף האמנותי הלוקאלי, אבל חשוב איך משתמש הצייר במוטיבים אלה ובאיזו מידה הוא מצליח לשלבם ולגבשם לציור בעל ייחוד ואורגניות משלו.

אי אפשר לקחת מוטיבים ארכאיים כנעניים או אשוריים כפשוטם. האמנות הקדומה נוצרה לשם מילוי פונקציות פולחניות בראש ובראשונה; השיקול האמנותי (אם בכלל היה כזה, במובן בו אנו משתמשים היום) היה לכל היותר משני. כיום, אין כל סיבה סבירה להתייחס לרובד התוכני של האמנות הארכאית, שהרי עבודת האלילים יכולה להיתפס כיום רק כנושא מחקר היסטורי, אנתרופולוגי או כחומר לסיפור. המוטיבים הארכאיים נתפסו, לכן, על ידי אוטו אלנבוגן כמוטיבים צורניים. כמעט לכל אמנות התרבויות הקדומות יש תו משותף בולט ואופייני. האמנות הארכאית, כמעט ללא יוצא מהכלל, הינה אמנות מסוגנת בקפידה ומחמירה על הצמידות לדגם פשוט של נפח וקשורה בגוונים של עיטוריות דקורטיבית. ויתור על החומרה הצורנית והסגנון המיוחד הארכאי, מהווה ויתור על עיקר חשיבותה האמנותית של אמנות זו. אוטו אלנבוגן נוטל מוטיבים צורניים חמורים אלה ומעבדם בטכניקה קלילה של צבעים מימיים תוך שימוש באפקטים מרובים של ניגוב והריטה. יתר על כן, אלנבוגן דורש מעצמו גם ציור חופשי וספונטאני הנזקק לתנועות מכחול חופשיות. התוצאה הבלתי נמנעת היא אובדן טוטאלי של החומרה והסגנון הצורני הקפדני שהם עיקר כוחה וחשיבותה של האמנות הארכאית. בנוסף לכך, למרות שהציורים עשויים תוך שימוש בצבע, אין הם ציורים הנבנים על מחבר גוונים - הצבע משמש לכל היותר כאלמנט של אווירה כללית וכתוספת דקורטיבית - תוכן הציורים לא ישתנה כלל גם אם יוגשו בגוונים אחרים או אף בתצלום שחור-לבן. מכאן, שלא הצבע אלא הצורה היא הנושאת במטען מבנה הציורים; והצורה, כאמור, אינה משמרת את הקפדנות של הפיסול הארכאי. אמנם זכותו של האמן המודרני לקחת מוטיב כלשהו, לשנותו ואף להקריב אספקטים שונים מתוכו (במקרה זה החומרה הצורנית) ולעצבו מחדש. אך הקרבה זו צריכה לבוא כדי להשיג משהו

אחר, חשוב יותר לאמן; מה משיג אלנבוגן? אולי ראוי להתעלם כליל מהמוטיב הארכאי ולהתייחס לציורים כאל ציורים מודרניים, החייבים לעמוד בקריטריונים של אמנות מודרנית בלבד? אפילו נעשה זאת (ונתעלם בכך מהתייחסותו המוצהרת של האמן עצמו), יתברר עד מהרה שבציורים קיימת חוסר עקביות משווע בעיצוב מבנה החלל (לעיתים הוא דו-מימדי ולעיתים תלת-מימדי), שימוש חסר הצדקה ב"מסגרות", שהיו יכולות להיות בעלות משמעות רק במסגרת של אמנות ארכאית, אך אינן יכולות להיות מוצדקות אימננטית בגרסה של אלנבוגן; שימוש רב מדי באפקטים לשמם, חוסר תפקודיות של הצבע ועוד ועוד. ובכן, הצמידות לאמנות הארכאית אינה פתורה; ואם מתעלמים מצמידות זו אין הציורים עומדים בזכות עצמם. מתקבל מאוד על הדעת שהרעיון של בדיקה מחדש של האמנות הארכאית הלוקאלית הוא רעיון חשוב וראוי בהחלט לתשומת לב (וזכורים השגיו הנפלאים של יצחק דנציגר בתחום זה), אך במקרה של אוטו אלנבוגן התוצאה, בינתיים לפחות, היא דקורטיבית בלבד.

יואב בראל, בין פיכחון לתמימות: על האמנות הפלסטית בשנות ה-60 בתל אביב, מוזיאון תל אביב לאמנות, 2004